

Voor MBO en HO-studenten geldt dat het vinden van stageplekken (bv. in de zorg) niet of nauwelijks werkbaar is. Studenten vrezen studievertraging. Er worden maatregelen genomen, bijvoorbeeld financiële tegemoetkoming, schrappen BSA, inzet van sneltesten om HO sneller te kunnen openen, het voor zover mogelijk stimuleren van alternatieve praktijkvormingsopdrachten in het mbo, etc.

Een concreet knelpunt waar de Rijksoverheid een rol in kan spelen is de beschikbaarheid van stageplekken voor hbo en mbo studenten. Er zijn verschillende acties denkbaar om knelpunten te verhelpen. Een van de actiepunten uit het overleg "Mentaal welzijn in tijden van corona" eind januari was een verzoek aan MEVA om de Stas te informeren over de acties die lopen in het kader van stageplaatsen in de zorg, ook met het oog op voldoende zorgprofessionals in de toekomst.

Problematiek rond beschikbaarheid stageplekken voor scholieren

- Met het oog op het tekort aan zorgprofessionals zowel nu als in de toekomst is het belangrijk om stages zoveel als mogelijk doorgang te laten vinden.
- Een belangrijk knelpunt daarbij is echter de beschikbaarheid van de begeleidingscapaciteit. Deze begeleiding gebeurt immers veelal door zorgverleners die ook een hoge werkdruk ervaren, mede als gevolg van de COVID-19 uitbraak. De begeleidingscapaciteit van stagiairs wordt door de COVID-19 uitbraak weliswaar direct onder druk gezet, maar is ook een structureel probleem binnen de zorgopleidingen.
- In de afgelopen jaren is de instroom in zorgopleidingen gegroeid. Daarnaast heeft VWS de afgelopen jaren ingezet op het afschaffen/minimaliseren van de numerus fixus op zorgopleidingen in hbo en mbo. Dit vanuit de gedachte dat iedereen die een zorgopleiding wil volgen, dit moet kunnen doen bij een onderwijsinstelling in de buurt. Dit heeft ook de druk op het aantal benodigde stageplaatsen en begeleidingscapaciteit verhoogd.
- De tekorten zijn het grootst bij eerste -en tweedejaars studenten op mbo niveau 2. Dit is opvallend, omdat er wel veel vraag is naar afgestudeerde niveau 2 mbo-ers. Nadat zij hun studie hebben afgerond vinden ze over het algemeen vrij snel een baan. Verondersteld wordt dat de tekorten aan stageplaatsen bij niveau 2 zijn veroorzaakt door het feit dat de student meer maatwerkbegeleiding nodig heeft ten opzichte van een niveau 4 of 6 student en dus meer tijd kost voor de zorginstelling. De tekorten zijn het kleinst bij ouderejaars studenten en studenten op een hoger niveau.
- Het LOOV (Landelijk Overleg Opleiders Verpleegkunde, voor de hbo opleiding verpleegkunde) heeft ook aan de bel getrokken. Het is voor deze groep opleiders ook bijna niet meer mogelijk om aan iedere student een stageplek aan te bieden. Ze willen hierin samen optrekken met OCW en VWS om dit probleem aan te pakken.
- Een mogelijke belemmering kan nog worden gevormd door het eisen van een bewijs van vaccinatie bij studenten en stagiairs onder de 18 door de werkgever. Op dit moment wordt nagegaan wat het advies van de Gezondheidsraad inzake het mogen vragen van een vaccinatiebewijs op de werkvloer betekent voor zorgmedewerkers, stagiairs en werkgevers.

Lopende acties

- In de Kamerbrief over vernieuwend opleiden van november jl. is afgesproken om te verkennen hoe begeleiders (deels) vrijgesteld kunnen worden van uitvoerende zorgtaken. Deze actie wordt samen met OCW, de SBB en de VH (Vereniging Hogescholen) opgepakt.
- Via het Stagefonds stimuleren we de zorginstellingen tot het realiseren van meer stageplekken

Mbo:

- SBB (de Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven) heeft voor het mbo in april 2020 een actieplan stages en leerbanen opgesteld ten behoeve van de beschikbaarheid van stages en leerbanen. Het doel van het actieplan is om voor elk student voor schooljaar 2020/2021 een stage of leerbaan beschikbaar te hebben. Hiermee wordt schooluitval en werkloosheid onder studenten tegen gegaan. Dit doen ze onder andere door onderwijs en bedrijfsleven in iedere sector en regio waar dat nodig is een actieplan op maat te laten maken en door nieuwe leerbedrijven te werven.
- Het aantal tekorten in de zorg behoort in absolute aantallen al het hele studiejaar 2020-2021 tot de grootste onder de mbo-opleidingen en zijn de afgelopen maanden opgelopen. In januari 2021 ging het om ruim 4500 tekorten (tegenover ruim 1500 tekorten in juli 2020). Dit aantal loopt naar verwachting nog steeds op, doordat stagiairs onder de 18 jaar

steeds moeilijker te plaatsen worden, omdat zij in tegenstelling tot personeel van boven de 18 jaar niet mogen worden gevaccineerd.

- SBB maakt op dit moment een analyse van de (stage)tekorten in het mbo in de zorg in de verschillende regio's. Niet in elke regio zijn de tekorten namelijk even groot.
- Op verzoek van SBB zijn we samen met OCW en SBB een traject gestart om te onderzoeken op welke wijze we de begeleidingscapaciteit bij stageaanbieders kunnen vergroten. Meer concreet betekent dat:
 - Verklaring van de verschillen in de tekorten aan stageplekken in de regio's: SBB analyseert de verschillende stagetekorten in de zorg over alle regio's. Een opvallende tussenconclusie is dat in bepaalde regio's geen stagetekorten zijn. Hieronder vallen ook een aantal grootstedelijke gebieden. Mogelijk komt dit doordat bepaalde regio's een stageloket hebben. Op dit moment worden deze verschillen tussen de regio's onderzocht.
 - Het koppelen van de regioadviseurs van SBB gekoppeld aan de regioadviseurs van het actieprogramma, zodat zij per regio makkelijker met elkaar kunnen schakelen over stages.
 - Onderzoek naar manieren om de begeleidingscapaciteit praktisch en snel te kunnen vergroten. Mogelijke opties die op dit moment worden verkend zijn het bekostigen van de opleiding tot praktijkbegeleider, het stimuleren van meer werkbegeleiders in de zorg of het voor de zorginstellingen aantrekkelijker te maken om begeleiders meer vrij te spelen van zorgtaken, zodat ze meer tijd hebben voor de begeleiding van stagiairs.
 - Welke (landelijke) initiatieven van het veld door OCW, SBB en VWS ondersteund en eventueel vergroot kunnen worden.

De eerste tussenresultaten zullen halverwege maart bekend zijn.

Hbo:

- Er dient in februari een verkenning met alle stakeholders te worden opgezet met als doel het formuleren van acties om acties om de begeleidingscapaciteit in de zorg voor de opleiding hbo verpleegkunde te vergroten. Dit doen we samen met het LOOV, Vereniging Hogeschool, V&VN en OCW

Opties t.a.v. inzet stagiairs korte termijn

- Het zou goed zijn om stagiairs waarvan de stage nu niet of maar beperkt doorgang kan vinden wel in te zetten waar mogelijk voor (ondersteunende) zorgtaken. Zo doen zij – wellicht andersoortig maar toch – leerervaring op wat weer een positief effect kan hebben op het mentaal welbevinden en dragen zij tevens (deels) bij aan het beteugelen van de algehele werkdruk. Dat gebeurt al op de volgende manieren:
- Het UMCG heeft hier een mooi initiatief voor opgezet: 'Covid-19 vrijwilligers'. De medisch studenten en studenten verpleegkunde worden hierin opgeroepen om – nu hun stage is stopgezet – zich te melden om bij te springen in de zorg. Ze verrichten taken behorende bij hun leerjaar. Het koppelen van studenten aan zorgorganisaties gebeurt door Extra Handen voor de Zorg. Deze aanpak wordt nu landelijk uitgerold waarbij we verkennen samen met OCW op welke wijze deze opgedane werkervaring omgezet kan worden naar vrijstellingen voor een zorgopleiding. Het verschilt per opleidingsinstantie in hoeverre deze werkzaamheden leiden tot vrijstellingen en derhalve tot verkorting van de opleiding. In de verpleegkundige vervolgoopleidingen wordt dit al gedaan.
- 18 februari zal een social media campagne live gaan richting de studenten waar we zowel medische MBO, HBO als WO-studenten oproepen zich aan te melden bij extrahandenvoordezorg.nl en wordt een communicatiepakket voor scholen ontworpen die zij verspreiden onder hun leerlingen.
- Daarnaast worden zorgorganisaties de komende periode gefaciliteerd om banen in ondersteunende functies aan te bieden. De subsidieregeling Coronabanen vergoedt én de loonkosten van deze mensen én biedt een opslag van 20% begeleidingskosten om deze mensen ook te begeleiden. Wellicht biedt deze regeling ook kansen voor studenten op mbo-2 niveau. Zij kunnen dan aan de slag in een ondersteunende functie mét begeleiding. De begeleiding kan binnen de organisatie worden geregeld, maar ook door het inhuren van docenten van ROCs en private opleiders.

De eerste resultaten van de verkenningen worden aan het eind van de eerste kwartaal van 2021 verwacht. Daarna zullen de resultaten waar mogelijk in praktijk worden gebracht.